

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นเรื่องที่ซับซ้อน มีความละเอียด ลึกซึ้ง เข้าใจยาก เพราะเป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าบางอย่างไม่ว่าสิ่งเร้านั้นจะเกิดจากภายในหรือภายนอก ร่างกาย อันรวมถึงลักษณะต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการปรับตัวของมนุษย์ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ทาทาง ความสามารถ แรงผลักดัน การแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งตัวบุคลิกภาพของมนุษย์นี้จะเป็นตัวชักใยอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ

บุคลิกภาพ (Personality) มาจากคำว่า Person ซึ่งมาจากคำลาตินว่า เพอโซนา (Persona) หมายถึงหน้ากากที่ตัวละครสวมเล่นละครหรือแสดงบนเวทีในสมัยกรีกโบราณเพื่อแสดงไปตามบทบาทที่ถูกกำหนด นักการศึกษา นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า บุคลิกภาพไว้ต่าง ๆ กันเช่น

แอลพอร์ต (Allport) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพคือลักษณะส่วนรวมที่เปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละบุคคล ซึ่งมีระบบทางกายและจิตกำหนดให้บุคคลมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากผู้อื่น¹

¹Gordon W. Allport, Personality : A Psychological Interpretation cited by Calvin S. Hall, and Gardner Lindzey, Theories of Personality (New York : John Wiley and Sons, 1967), p. 263.

ฮิลการ์ด (Hilgard) กล่าวว่าบุคลิกภาพคือแบบแห่งลักษณะของบุคคล และวิธีการแสดงออกซึ่งกำหนดการปรับตัวตามแบบฉบับของแต่ละบุคคล¹

แอนเนสตาซี (Anastasi) กล่าวว่าบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากปฏิกริยารวม (Interaction) ระหว่างพันธุกรรม (Heredity) และสิ่งแวดล้อมพันธุกรรมอย่างเดียวกันในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันยอมก่อให้เกิดบุคลิกภาพของบุคคลต่างกันอย่างไรก็ตามในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน แม้วาบุคคลจะมีพันธุกรรมอย่างเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ต่างกันได้²

แคทเทล (Cattell) เชื่อว่าสถาบันทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพคือ ครอบครัว รองลงมาคือโรงเรียน สถาบันอาชีพ กลุ่มบุคคลเป็นสมาชิก ศาสนา พรรคการเมือง และประเทศชาติ³

เอ็ดเวิร์ด (Edwards) กล่าวว่าบุคลิกภาพคือรูปแบบของพฤติกรรมที่อยู่ในแต่ละคน ซึ่งเป็นผลจากปฏิกริยารวมกันอย่างซับซ้อนของโครงสร้างของร่างกายจากประสบการณ์ที่ผ่านมา⁴

¹Ernest R. Hilgard and Richard G. Athinson, Introduction to Psychology, 2d ed. (New York : Harcourt, Barce and Norld., 1967), p. 472.

²Anne Anastari, Personality Development (New York : McGraw-Hill Book Company; 1968), p. 111.

³Raymond B. Cattell, Personality and Social Psychology (San Diago : Robert L. Knapp., 1964), pp. 509-541.

⁴David C. Edwards, General Psychology (London : The Mcmillan Company, 1969), p. 261.

มูน (Munn) กล่าวว่าบุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลรวมของลักษณะทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม และผลของบุคลิกภาพเป็นการปะทะกันระหว่างสถานการณ์ทางชีวภาพ สถานภาพทางสังคมและอิทธิพลทางวัฒนธรรม¹

ฟลอเรส (Flores) ได้ให้คำจำกัดความว่าบุคลิกภาพคือ คุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งได้แก่ลักษณะทางกาย สติปัญญา กำลังใจ สังคม และอารมณ์²

นอล (Noll) ได้ให้ความหมายไว้ว่าบุคลิกภาพคือ คุณลักษณะในตัวบุคคลที่บุคคลอื่น ๆ สามารถตัดสินได้ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งหมายถึงผลรวมของอุปนิสัยและพฤติกรรม ได้แก่สติปัญญา ความรู้ ทัศนคติ ความสนใจ และปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม³

กมล เกาพิจิตร ได้ให้คำจำกัดความว่า บุคลิกภาพหมายถึง คุณลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมของบุคคลที่แยกย่อยออกไปได้หลายลักษณะ เช่น ลักษณะทางกาย ทางใจ ความสามารถ อุปนิสัย การเข้าสังคม และกำลังใจ⁴

¹Norman L. Munn, Psychology, 5th ed. (Boston : Houghton Mifflin Company, 1966), P. 258.

²Tomas W. Flores, Fundamental in Test and Measurement (Manila : Abiva Publishing House, 1960), p. 128.

³Viclor H. Noll, Introduction to Educational Measurement (Boston : Houghton Mifflin Company., 1957), p. 277.

⁴กมล เกาพิจิตร, จิตวิทยาฉบับสมบูรณ์ (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2502), หน้า 420.

คุษ ชุมสาย กล่าวว่บุคลิภพคื ะบวนการแห่งการรวมหน่วย
อันหนึ่งซึ่งประกอบควย รูปร่าง ลักษณะ และพฤติกรรมที่เป็นเครื่องส่งนีสัยของคนหนึ่ง ๆ และ
ทำให้บุคคลอื่นกำหนดคุณค่าของบุคคลนั้นควยอ่าวค และไมใช่พหุธิปญญาหรือเซาว¹

ชำรง บัวศรี ให้อธิสังเกตุว่ บุคลิภพของบุคคลไมใช่เป็นสิ่งที่เกิดมาพรอมกับ
บุคคลนั้นทั้งหมด ยกเวนเพียงรูปร่าง หนำค้ำ สีสัน สีมิวของร่างกาย นอกนั้นเกิดจาก
การฝึกฝน อบรม เรียนรู้ และมีประสพการณำยหลังทงสิ้น²

ภิญโญ สารทร ใค้ให้คำจำกัดควำมไว้ว่ บุคลิภพคืความเป็นตัวเองของบุคคล
ในค้ำนภพภพ และควำมตองการ หรือควำมจำเป็นเฉพาะอยำงของบุคคลแต่ละคนซึ่งมีไม
เหมื่อนกัน³

สุรำงค้ ไค้วทระกุล ใค้ให้ควำมหมำยของบุคลิภพว่ เป็นคุณลักษณะส่วนรวม
ของพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคลทั้งในกิจการงานชีวิตส่วนตัวและสังคมทั่วไป⁴

¹ คุษ ชุมสาย, ม.ล., จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2508), หนำ 348.

² ชำรง บัวศรี, หลักการศึกษา (พระนคร : แพรพิทยา, 2506), หนำ 32.

³ ภิญโญ สารทร, "เรื่องของคน." วารสารวิสามันญ 9 (มิถุนายน 2515) :
29-33.

⁴ สุรำงค้ ไค้วทระกุล และคณะ, จิตวิทยาक्रमัธยม วิชาक्रमัธยมตอน 3 (พระนคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หนำ 250.

สวัสดี สุวรรณอักษร ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บุคลิกภาพได้แก่ ความสนใจ ความนึกคิด สติปัญญา อารมณ์ ความต้องการ ทักษะคติ ตลอดจนลักษณะภายนอกคือ รูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวอยู่กับบุคคลนั้น ๆ นานพอสมควร จนเราพอจะเข้าใจและทำนายพฤติกรรมของเขาต่อไปข้างหน้าได้ และไม่หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกเพียงครั้งเดียว หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือแสร้งแสดงบทบาทนั้นขึ้นเท่านั้น¹

จากคำจำกัดความที่นักการศึกษา นักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวมาแล้วนั้นพอจะสรุปได้ว่า บุคลิกภาพหมายถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลอันประกอบไปด้วยลักษณะทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันจะมีผลโดยตรงต่อกิจการงาน ชีวิตส่วนตัว และสังคม

โครงสร้างของบุคลิกภาพ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของคนได้แก่ พันธุกรรม ภาวะ การฝึกหัดในวัยทารก แรงจูงใจทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ และการรับรู้ของบุคคลอื่นเป็น ศึกษภาพที่จะพัฒนาไปตามประสบการณ์เหล่านี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ประสบการณ์รวมหมายถึงประสบการณ์ที่บุคคลได้รับเหมือนกันมีแนวทางเดียวกัน ค่านิยมของกลุ่มและวิถีทางที่สังคมคาดหวัง ทำให้บุคคลในสังคมเดียวกันได้ประสบการณ์ในรูปแบบ คล้ายคลึงกันเป็นการยึดถือและเสริมสร้างบุคลิกภาพให้ไปในแนวเดียวกัน

¹ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, "อาชีพหลัก." วารสารแนะแนว 3(กรกฎาคม-กันยายน) :

2. ประสบการณ์เฉพาะ บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีปฏิกริยาโต้ตอบต่อความกดดันทางสังคมตามวิถีทางของตน ปฏิกริยาตอบสนองที่แตกต่างกันเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากพื้นฐานทางชีววิทยาที่แตกต่างกัน เพราะแต่ละบุคคลต่างก็มีพันธุกรรมแตกต่างกัน เราจะพัฒนาความรู้สึกนึกชอบชีวิตที่ตามอุดมคติที่ใดมา¹

อาจสรุปได้ว่าโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์รวมมาผสมผสานประสบการณ์เฉพาะทำให้เกิดโครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลนั้นเรียกว่าการสร้างบุคลิกภาพเป็นของตัวเอง

ในการเข้าใจโครงสร้างของบุคลิกภาพ บุคคลจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีบุคลิกภาพต่าง ๆ เพราะทฤษฎีบุคลิกภาพพยายามที่จะอธิบายโครงสร้างของบุคลิกภาพอย่างมีระบบระเบียบ

โครงสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพ

คลอสเมอร์และริพเพิล (Klausmeier and Ripple) กล่าวว่าบุคลิกภาพของมนุษย์ที่แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นไปตามโครงสร้างบูรณาการซึ่งแสดงได้ดังภาพ²

¹ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ, เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาทั่วไป ฉบับที่ 2, (กรุงเทพฯ : แผนกวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 91-94.

² H.J. Klausmeier and R.E. Ripple, Learning and Human Abilities, (New York : Harper & Row Publisher, 1971), p.557.

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพ

อิทธิพลของโครงสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์นั้น คลอสส์แมร์ แยกกล่าวถึงแต่ละด้านตามลำดับดังนี้ ด้านสุขภาพและพฤติกรรมทักษะกล่าวไควว่าความบกพร่องในด้านหนึ่งด้านใดหรือหลาย ๆ ด้านของพฤติกรรมทักษะอาจก่อให้เกิดการขัดขวางบูรณาการทางบุคลิกภาพของบุคคล การที่บุคคลไม่สามารถใช้หรือแสดงทักษะทางร่างกาย อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลที่มีพฤติกรรมไปทางก้าวร้าวหรือในทางที่ขัดต่อความต้องการของสังคมได้ ดังนั้นการศึกษามุขภาพจึงควรมุ่งเน้นถึงลักษณะทางกายภาพ สุขภาพ และทักษะในด้านการใช้ความสัมพันธ์ของระบบกล้ามเนื้อของบุคคลด้วย

บุคลิกภาพทางด้านการความสามารถในการคิด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เช่นเดียวกับที่สุขภาพและพฤติกรรมทักษะมีอิทธิพลต่อบูรณาการของบุคลิกภาพ เพราะผู้ที่มีความสามารถในการคิดสูงย่อมที่จะเรียนรู้ได้ดี และสามารถปรับตัวตอบสนองสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าผู้ที่มีความสามารถทางด้านความคิดต่ำ

บุคลิกภาพทางด้านการปรับตัวนั้นมีผลต่อบุรณาการแห่งบุคลิกภาพเพราะว่าการปรับตัวของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับการประ สพผลสำเร็จในการแก้ปัญหาอันเป็นผลจากการที่บุคคลนำกลวิธีต่าง ๆ ของตนเองมาใช้เมื่อประ สบภาวะอันก่อให้เกิดการขัดแย้งขึ้น ซึ่งกลวิธีต่าง ๆ เหล่านี้จะสรุปรวมเป็นบุคลิกภาพของเขาในด้านการปรับตัว

บุคลิกภาพทางมีโนภาพแห่งตนหรือทางค่านิยมคตินิยม มีโนภาพแห่งตนเป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละคนอาจถึงหรือเป็นความคิดส่วนตัวที่มีต่อบุคลิกภาพของเขา เป็นผลรวมทั้งหมดของความหมายของทัศนคติและความรู้สึกตัวของเขาเองมีอยู่ ซึ่งพัฒนาขึ้นมาตามลำดับเมื่อบุคคลสามารถแยกตนเองออกจากข้อกำหนดของสภาพแวดล้อม ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความมั่นคงตามวัยที่เพิ่มขึ้นของบุคคลและบุคลิกภาพของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาที่เปลี่ยนไป¹

ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Theories of Personality)

ทฤษฎีบุคลิกภาพคือ ความพยายามที่จะอธิบายที่จะสรุปลักษณะ โครงสร้างและการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นระบบมีระเบียบรัดกุมเข้าใจได้ ทฤษฎีบุคลิกภาพที่ใช้ประโยชน์ได้จะต้องสามารถให้การอธิบายลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลได้อย่างกว้างขวางละเอียดและมีบุรณาการพอที่จะอำนวยให้พิจารณามนุษย์ได้ ในปัจจุบันมีทฤษฎีบุคลิกภาพหลายทฤษฎี ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่กว้างขวางสลับซับซ้อน จนกระทั่งทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งไม่สามารถอธิบายลักษณะบุคลิกภาพได้ตรงกันทุกด้าน เราจึงต้องทำความเข้าใจกับทฤษฎีบุคลิกภาพซึ่งแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

¹Ibid, p.557.

1. กลุ่มนักทฤษฎีที่มีความเชื่อทางค่านพลังแรงขับ (Dynamic Theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีรากฐานมาจากแรงขับภายในบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะต่างกันเพราะแรงผลักดันภายในที่ต่างกันนั่นเอง พลังงานเหล่านี้บางครั้งก็จะเกิดการขัดแย้งกันเองในตัวบุคคล ส่วนบุคคลใดจะใช้วิธีการแก้ความขัดแย้งอย่างไร จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงบุคลิกภาพของเขา นักทฤษฎีที่มองในแง่นี้มี ฟรอยด์ (Freud) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่าลักษณะจิตใจของบุคคลสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ อิด (Id) อีโก (Ego) และซูเปอร์อีโก (Super Ego)

1. ส่วนที่เรียกว่า อิด (Id) ก็เหมือนกันเป็นตัวจิตใจสำนึกนั่นเอง เป็นส่วนที่เป็นสันดาน ฝังในใจบุคคลมีอยู่ที่ต้องการจะแสวงหาเฉพาะความสุขความพอใจ กับหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดในส่วนที่เป็นอิด (Id) จะไม่มีเหตุผลด้วยเลย มีแรงกระตุ้นทั้งหลายทั้งปวงโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม จรรยาหรือค่านิยมทางสังคมใด ๆ ทั้งสิ้น

2. ส่วนที่เรียกว่า ซูเปอร์ อีโก (Super Ego) เปรียบเสมือนกับสิ่งที่เราเรียกว่ามโนธรรมนั่นเอง ส่วนนี้เป็นส่วนที่เกี่ยวกับอุดมคติ ศีลธรรม จรรยา มาตรฐานทางสังคมต่าง ๆ ที่เรียนรู้มาส่วนนี้จะเป็นตัวเตือนว่าเราควรจะทำอย่างไร เราน่าจะตัดสินใจอย่างไร เราน่าจะทำตามเกณฑ์อะไรบ้าง

3. ส่วนที่เรียกว่า อีโก (Ego) ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่คิด ส่วนที่รู้สึก ส่วนที่ตัดสินใจ ส่วนที่ตั้งใจกำหนด เพราะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักแห่งความเป็นจริงเป็นตัวประนีประนอมระหว่างส่วนที่เป็นอิด (Id) กับส่วนที่เป็นซูเปอร์อีโก (Super Ego) เป็นตัวที่คอยปรับความต้องการส่วนอิด (Id) ให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง

นอกจากนี้ ฟรอยด์ (Freud) ยังได้กล่าวถึงพลังงานพื้นฐานทางจิตที่เรียกว่า ลิบิโด (Libido) ซึ่งเขาบอกว่าเกิดมาพร้อมกับชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยความหิวกระหาย ความต้องการทางเพศ และแรงขับเพื่อสนองความต้องการของทั้ง 3 สิ่งนี้ จะก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ

2. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อการแยกประเภทของบุคลิกภาพ (Type Theory)

กลุ่มนี้เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์อาจแยกออกเป็นหมู่หรือพวกนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ที่สำคัญคือ จุง (Jung) เชลตัน (Sheldon) และแคชเมอร์ (Kretschmer)

2.1 ทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ของจุงได้เน้นถึงความสำคัญของจิตใต้สำนึก เช่นเดียวกับ فروยด์ แต่จุงได้แบ่งจิตใต้สำนึกออกเป็น 2 ระดับคือ

ระดับส่วนบุคคล (Personal Unconscious) ได้แก่ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกเก็บกดไว้และลืมเลือนไป

ระดับการสะสมของจิตใต้สำนึก (Collective Unconscious) ได้แก่ ศูนย์รวมของความจำและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์เก็บสะสมกันมาหลายชั่วอายุคนเขา เชื่อว่าการสะสมของจิตใต้สำนึกนี้จะมีเหมือนกันทุกชาติ ภาษาเพราะเรามีวิวัฒนาการมาเหมือนกัน จุงได้เห็นว่าส่วนนี้เป็นเอกลักษณ์มากสำหรับทฤษฎีบุคลิกภาพของเขาในเรื่องบุคลิกภาพเขาได้แบ่งไว้ 2 ประเภทคือ

- ก. บุคลิกที่ชอบเก็บตัว (Introversion) มีลักษณะเด่นคือ ไม่ชอบสูงส่งกับผู้อื่น ความนึกคิดและตัดสินใจจะยึดตัวเองเป็นหลัก
- ข. บุคลิกที่ชอบแสดงตัว (Extroversion) มีลักษณะที่เห็นได้ชัดคือเป็นคนเปิดเผย คุยเก่ง ว่างเว้น ปรบตัวได้ดี ในสิ่งแวดล้อมชนิดต่าง ๆ

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างของเชลตัน (Sheldon) ได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกตามรูปร่างหรือโครงสร้างทางสรีรวิทยา คือ เขามีความเห็นว่าเป็นบุคลิกภาพของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับรูปร่างลักษณะของคน ๆ นั้น เขาจึงพยายามสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพโดยแยกตามประเภทของร่างกายมนุษย์เป็น 3 ประเภทดังนี้

- ก. พวกที่มีรูปร่างแบน (Endomorphy) กลม ป้อม มักเป็นบุคคลที่แสวงหาความสบาย ชอบรับประทานอาหารและมีการสังคมนิยม
- ข. พวกที่มีรูปร่างสูงใหญ่ (Mesomorphy) เต็มไปด้วยกล้ามเนื้อแข็งแรงมักชอบออกกำลังกายมีพลังงานมาก และทนทาน ส่วนใหญ่จะเป็นนักกีฬา
- ค. พวกที่มีรูปร่างผอมบาง ใส (Ectomorphy) ส่วนใหญ่ไม่ชอบสังคมนิยมการออกกำลังกายไม่ทนทานและอ่อนแอ

2.3 ทฤษฎีบุคลิกภาพของ แคชเมอร์ (Kretchmer) 4 พวก

ควยกันคือ

- ก. พวกที่มีร่างกายผอมสูง ตัวยาว แขนยาว ขาวยาว มือยาว (Asthenic : Type) ความสูงของร่างกายไม่สมดุลกับน้ำหนักคือ สูงมาก พวกนี้มีจิตใจชอบทำอะไรแปลก ๆ ชื่น ๆ ไม่ใคร่มีความทุกข์ร้อน ไม่เคยพูดถึงเรื่องความเป็นความตาย สนุกอยู่เสมอ
- ข. พวกที่มีร่างกายอ้วนเตี้ย คอใหญ่ กระจ่างอาหารโต (Pyknic : Type) คนพวกนี้มีจิตใจเกี่ยวกับอารมณ์มากทำอะไรเอาจริงเอาจังรู้สึกโกรธง่าย ก็ใจง่าย มีอารมณ์ขัน ชอบสนุก
- ค. พวกที่มีร่างกายแข็งแรงมาก กล้ามเนื้อเค็มโตมาก (Atheletic Type) ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเจริญทุกส่วน พวกนี้มีจิตใจคล้ายกับพวกที่มีร่างกาย ผอมสูง
- ง. พวกที่มีร่างกายสูงใหญ่มาก (Dysplastic Type) เป็นพวกสติปัญญาต่ำกับคิดเชื่อโรคได้ง่าย

3. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อในการแบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะ (Trait Theory)

กลุ่มนี้มองบุคลิกภาพในแง่ของลักษณะย่อย ๆ หลายลักษณะรวมกัน เช่น ความก้าวร้าว การชอบเกรงใจผู้อื่น เป็นต้น นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีหลายคน เช่น แอลพอร์ต (Allport) และกิลฟอร์ด (Guilford)

3.1 ทฤษฎีจิตวิทยาของแต่ละบุคคลของแอลพอร์ต (Allport) ไม่ใช่ไปค้นคว้าเรื่องในอดีตหรือจิตใต้สำนึก เราเชื่อว่าการศึกษาคนต้องศึกษาคนปกติในสภาพปัจจุบันและจิตสำนึก โดยได้แบ่งแยกลักษณะบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

ก. ลักษณะสำคัญที่เปรียบเทียบได้ (Common Traits)

ได้แก่ ลักษณะของบุคคลที่นำมาเปรียบเทียบกันได้ เช่นในเรื่องค่านิยมทางสังคม ศาสนา การเมือง การเศรษฐกิจ

ข. ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Disposition)

ได้แก่ ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ และทำให้เรามีบุคลิกต่างกัน Allport ได้แยกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 3 ส่วนคือ

1. ลักษณะเด่นของบุคคลบางคน (Cardinal Traits)

บุคคลพวกนี้เวลาเรานึกถึงเขามักจะนึกในแง่นี้เสมอ และมีอิทธิพลเหนือลักษณะอื่น ๆ ของเขาทั้งหมด ทำให้บุคลิกนี้ของเราเป็นที่อ้างอิงถึงลักษณะอื่น

2. ลักษณะรวม (Central Traits) ที่หลายคนมีร่วมกับ

คนอื่น แต่เมื่อนับจำนวนจริงแล้วมีจำนวนลักษณะรวมนี้น้อยมาก เพียงแค่ 3-4 ลักษณะเท่านั้น

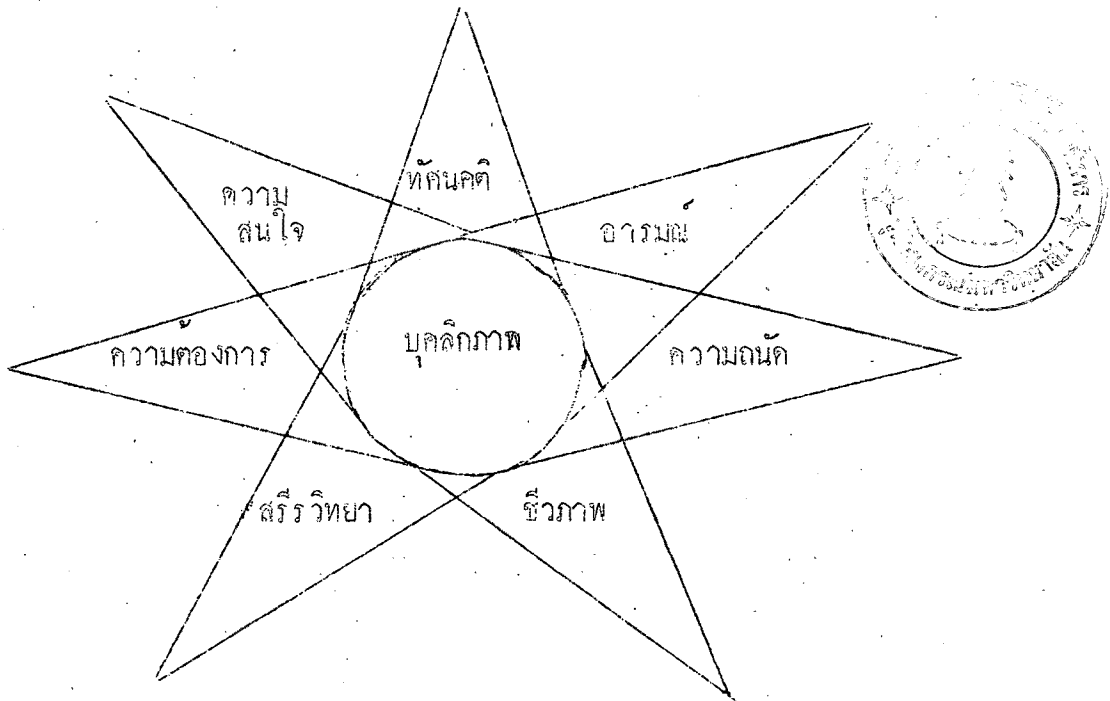
3. ทักษะของบุคคล (Secondary Traits) ที่มีในการ
โต้ตอบสภาพการณ์ต่าง ๆ กัน โดยไม่เกี่ยวกับประสบการณ์
ในอดีตหรือความต้องการจากภายนอก

3.2 กิลฟอร์ด (Guilford) แบ่งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลตามคุณ
ลักษณะได้ 7 ลักษณะคือ

- 3.2.1 ทางด้านความสนใจ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อ
กิจกรรมต่าง ๆ เช่นการทำงานด้วยมือ
- 3.2.2 ทางด้านความต้องการ เป็นความปรารถนาที่มีอยู่ชั่วชีวิตมนุษย์
เช่น ต้องการยกย่องนับถือ
- 3.2.3 ทางด้านทัศนคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ
และความคิดเห็น เช่น ทัศนคติต่อการเมือง
- 3.2.4 ทางด้านความถนัดตามธรรมชาติ เป็นเรื่องของความสามารถ
ของบุคคลที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ
- 3.2.5 ทางด้านสภาพทางอารมณ์ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก
เช่น เชื่อมั่นในตนเอง
- 3.2.6 ทางด้านเสรีวิทยา เป็นเรื่องการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ
เช่น การหายใจ
- 3.2.7 ทางด้านรูปร่างภายนอก เป็นเรื่องของโครงสร้างหรือรูปร่าง
ของร่างกาย เช่น ความสูง น้ำหนัก

กิลฟอร์ด (Guilford) ได้แบ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพของมนุษย์ทั้ง 7
ประการ จะประสานสัมพันธ์เป็นหน่วยเดียวกันดังภาพ

ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพตามทัศนะของกิฟฟอร์ด

4. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อบุคลิกภาพเป็นส่วนรวมทั้งทางร่างกายและจิตใจ
(Organismic Theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เห็นว่าการเข้าใจบุคลิกภาพจำต้องเข้าใจส่วนรวม ไม่สามารถแยกส่วนได้ ที่เขาเน้นมากก็คือ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ที่จะพัฒนาไปได้ อย่งดี ถ้าได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นักทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ โรเจอร์ (Rogers) และมอสโลว์ (Maslow)

4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับตนเองของโรเจอร์ (Rogers) ที่ว่า

บุคลิกภาพเกิดจากการรับรู้ของบุคคล เด็กเล็ก ๆ ไม่มีความสามารถที่จะรับรู้เกี่ยวกับตัวเองและประสบการณ์ที่ผ่านมาจะทำให้เด็กนั้นค่อย ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเองว่าดี ไม่ดี น่ารัก น่าสมเพช และความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเองนี้ จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงบุคลิกภาพของเด็กนั้น ทฤษฎีของโรเจอร์ได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1.2 Organism เป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ทุกชนิดทุกสิ่ง
ที่เกิดขึ้นกับบุคคล และที่เข้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับควยทั้งหมด
จะผสมผสานกันเรียกว่า Phenomenal Field

4.1.2 Self เป็นส่วนหนึ่งของ Phenomenal Field หรือ
อาจเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นส่วนของอัตราที่รวมความรู้สึกนึกคิด
ของเราไว้ทั้งหมด

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของ มอสโลว์ (Maslow) โดย

ธรรมชาติที่จะแสวงหาในสิ่งที่ตั้งาม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ ความอยากรู้อยากเห็นควรสำรวจ
ทำความเข้าใจและข้อสำคัญคือ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาบุคลิกภาพไปสู่จุดสมบูรณ์ทุกคน ความ
สามารถของมนุษย์ที่มีอยู่เสมอและจะปรากฏออกมาถ้าไม่อยู่ในสภาพที่ได้อำนวยให้ ทฤษฎีแรงจูงใจ
ของเขาโดยย่อว่าในการตอบสนองของความต้องการต่าง ๆ จะต้องเริ่มจากขั้นต้นของสรีรวิทยา
(หิว กระจาย) ไปสู่ขั้นสูงตามลำดับ (ความต้องการในเรื่องความสวยงามและความต้องการ
ความรัก เป็นต้น) ถ้าความต้องการชั้นต่ำยังไม่ได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการชั้นสูงจะไม่
เกิดขึ้น

5. กลุ่มนักทฤษฎีนี้ เชื่อว่าบุคลิกภาพกำเนิดมาจากสังคมสิ่งแวดล้อมของบุคคล (Social Determinants)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเห็นว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากสิ่งแวดล้อม เช่น บ้าน โรงเรียน ชุมชน มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพโดยตรง นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่ แอดเลอร์ (Adler) ฟรอมม์ (Fromm) และรายส์แมน (Riesman)

5.1 ทฤษฎีของแอดเลอร์ (Adler) เน้นความสำคัญของจิตสำนึก เขา กล่าวว่าคนเรานั้นรู้ตัวเองดีว่าทำอะไร เพราะอะไร และเพื่ออะไร มีอิทธิพลมาจากจิตสำนึก เขา เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราไม่มีทางแยกสังคมออกจากบุคคลได้ วิธีดำเนินชีวิตของบุคคลจะคงเกี่ยวข้องกับสังคมของเขาอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้เขา เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีแรงจูงใจที่สำคัญในเรื่องการทำชีวิตให้สมบูรณ์ แล้วเอาชนะปมค้อยของตัวเอง เราทุกคนสำนึกอยู่ตลอดเวลาในปมค้อยของเรา และพยายามหาวิธีต่าง ๆ ที่จะเอาชนะปมค้อยนี้ จนกระทั่งความพยายามที่จะเอาชนะปมค้อยได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจุดมุ่งหมายในชีวิตของคนเราเขายังได้กล่าวถึงสาเหตุแห่งปมค้อยว่า เกิดจากการมีชีวิตอยู่ในสังคม พ่อแม่ พี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อนฝูง เหล่านี้ อาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกค้อยขี้ในจิตใจและฝังรากเป็นส่วนของบุคลิกภาพในที่สุด

5.2 ทฤษฎีของ ฟรอมม์ (Fromm) เขามีความเชื่อว่าเป็นบุคลิกภาพของคนเป็นผลมาจากแรงกดดันของสังคม และวัฒนธรรมมากกว่าพัฒนาการทางร่างกาย เขาแบ่งบุคลิกภาพของคนออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

- ก. บุคคลที่มีชีวิตอยู่อย่างเป็นประโยชน์ คือต้องมีฉันทผลเพื่อให้เพื่อนรวมโลกได้ใช้ประโยชน์เป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพข้อเท็จจริง เป็นคนเที่ยงตรงไม่เข้าใครออกใคร รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- ข. บุคคลที่มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นประโยชน์มี 4 พวกคือ
 1. พวกที่ต้องอาศัยคนอื่นตลอดเวลา ตนเองไม่สามารถจะแสวงหา มาได้ช่วยตนเอง ทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ความรัก การยอมรับ ฯลฯ ก็ต้องรอให้ผู้อื่นหยิบยื่นให้

2. พวกที่พยายามต่อสู้ชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ตนต้องการ ชอบตำหนิติเตียนผู้อื่น ไม่เป็นมิตรกับใครอย่างจริงจัง
3. พวกที่พยายามสะสมสิ่งต่าง ๆ เป็นคนประหยัด มีความรู้สึก อมุน พอใจเมื่อเห็นสิ่งที่ตนสะสมเพิ่มทวีขึ้นเรื่อย ๆ
4. พวกที่เปลี่ยนแปลงตัวเองไปตามสมัยนิยม ไม่มีความเป็นตัว ของตัวเอง คิดว่าบุคคลต้องมีหยอกคล้าย ๆ กัน คำจึงจะขายได้ ยี่ห้อดีเท่าไรยิ่งขายดีเท่านั้น พวกนี้จะรู้สึกว่ายังขาดความ สามารถ ซาคัททชะและไร้ประโยชน์จึงต้องเปลี่ยนแปลง คนไปเรื่อย ๆ ให้เป็นไปตามแฟชั่นในแต่ละขณะ

5.3 ทฤษฎีของรายส์แมน (Riesman) เสนอว่าลักษณะของคนมี 3 แบบ ตามพัฒนาการของสังคมคือ

- ก. ลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะตามแบบอย่างที่ตั้งสังคมกำหนด โดย รับการถ่ายทอดมาจากชนบทรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ของสังคม บุคคลประเภทนี้มักจะเป็นผลผลิตของสังคมเก่าที่มีจำนวนประชากร คงที่
- ข. ลักษณะบุคคลที่ทาส่งต่าง ๆ ตามที่ตนกำหนดไว้ไม่ทำตามแบบอย่าง ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากชนบทรรมนิยมประเพณีของสังคม หรือ อาจทำตามบ้างก็เป็นส่วนน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสังคมขยาย ใหญ่ขึ้น โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนไป
- ค. ลักษณะบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นอันดีกับคนอื่นมีความรู้ไว้ต่อความ ต้องการของคนอื่น สังคมพยายามอบรมให้บุคคลเป็นเช่นนั้นแทนที่ จะมุ่งพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่นอกตัวคน¹

¹ อบรม สันนิบาต, รวมทฤษฎีจิตวิทยา (พระนคร : โอเคียนส์ไตร์, 2520), หน้า

วรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2511 ละออ พงษ์พานิช ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ปรากฏในกลุ่มชนบางอาชีพคือ บุคคลในวิชาชีพครู แพทย์ และวิศวกร โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพอี พี พี เอส (The Edwards Personal Preference Schedule) พบว่าแพทย์หญิงมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ความต้องการความช่วยเหลือและความต้องการการเปลี่ยนแปลงมากเท่าแพทย์ชายแต่น้อยกว่าในด้านความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่นและความต้องการคบเพื่อนต่างเพศ¹

ในปี พ.ศ. 2516 อมวอล หกสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูและแพทย์ โดยใช้แบบวัดบุคลิกภาพ 16 ด้าน ของเรมอนด์มีแคทเทิลและแบบวัดความเกรงใจของซีรยุทธ วิเชียรโชติ และคณะ พบว่ากลุ่มอาชีพแพทย์ทำตามความเป็นจริง ระมัดระวังมองเห็นการฉ้อโกง ความคุมอารมณ์มากกว่ากลุ่มอาชีพครู ครูหญิง แพทย์หญิงมีความเกรงใจมากกว่าครูชายและแพทย์ชายแพทย์หญิงทำตามความเป็นจริง ระมัดระวัง มองเห็นการฉ้อโกง ความคุมอารมณ์มากกว่าครูหญิง แพทย์ชายทำตามความเป็นจริง มีการพิจารณาที่เหมาะสม ระมัดระวังมองเห็นการฉ้อโกง ความคุมอารมณ์มากกว่าครูชาย ครูชายมีบุคลิกภาพด้านถือตนเป็นใหญ่ เชื่อมั่นในตนเองก้าวร้าวมากกว่าแพทย์ชายซึ่งค่อนข้างถ่อมตนคือ อ่อนน้อมประนีประนอม²

¹ ละออ พงษ์พานิช, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะที่ปรากฏในกลุ่มชนบางอาชีพ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511).

² อมวอล หกสุวรรณ, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคลในกลุ่มอาชีพครูกับแพทย์," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516).

ในปี พ.ศ. 2517 ศศิธร อารยเวชกิจ ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของแพทย์เภสัชกร และทันตแพทย์ โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย ร่วมกับแบบประเมินผลการประกอบอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่าแพทย์ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ มีบุคลิกภาพในด้านการมีอำนาจ เห็นผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง และความมีลักษณะเป็นผู้นำ และมีบุคลิกภาพในด้านการเข้าสังคมสูงกว่าเภสัชกร ส่วนทันตแพทย์ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพมีบุคลิกภาพด้านการเข้าสังคม และความสามารถที่จะบรรลุดตามสถานภาพสูงกว่าเภสัชกร¹

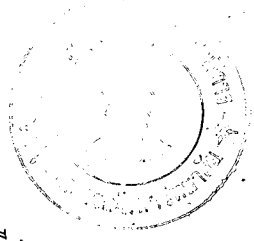
ในปี พ.ศ. 2518 นิภา เพชรสม ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูใน จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยใช้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูประจำการ จำนวน 250 คน และนักศึกษาครูจำนวน 500 คน ในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูเห็นสอดคล้องกันในด้านหน้าที่การงานของครูว่าครูต้องเตรียมการสอนและทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและคนทั่วไป ส่วนในด้านทัศนคติของครู ควรทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ชยัน กระตือรือร้นในการทำงาน มีวาจาสุภาพ เป็นมิตร และมีใจเมตตาแก่นักเรียนทุกคน เสียสละและให้เกียรติผู้อื่น²

¹ ศศิธร อารยเวชกิจ, "บุคลิกภาพของแพทย์ เภสัชกร และทันตแพทย์ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

² นิภา เพชรสม, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 200 คน ผลจากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของครูพลศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครนั้นที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตรของวิชาพลศึกษาสามารถอธิบายสารัตถ์เพื่อการสอนทักษะกีฬาต่าง ๆ ตลอดจนการเตรียมการสอน อุปกรณ์การสอน เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สามารถวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาได้อย่างถูกต้อง
2. เป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์มีความสามารถที่จะตรวจตราว่าต้องงานหนักในการสอนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคงและหนักแน่น รู้จักออกกำลังกายเป็นประจำ และเข้าใจในอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา
3. เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพลศึกษาเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่รักความก้าวหน้าติดตามหาความรู้ใหม่ ๆ ในวิชาพลศึกษาอยู่เสมอ
4. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพสง่างาม และมีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเวลาและสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว
5. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความประพฤติดี มีน้ำใจนักกีฬา มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน เป็นผู้เล่นและผู้กีฬาที่ดี และเล่นกีฬาเพื่อออกมคคีของการกีฬาอย่างแท้จริง
6. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ดี
7. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความเข้าใจในค่านักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี
8. เป็นผู้ที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวมและรู้จักยอมรับและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
9. คุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการเป็นตัวของตัวเอง ครูพลศึกษาคควรจะเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้โดยถูกต้องตามกาลและโอกาสตลอดทั้งเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพพลศึกษา

10. คุณลักษณะทางค่านักกีฬาและความสามารถในทางกีฬา ครูพลศึกษาควรจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะเล่นกีฬาต่าง ๆ ได้พอสมควร และสามารถสาธิตทักษะต่าง ๆ ได้โดยถูกต้อง¹

ในเรื่องลักษณะสำคัญของครูพลศึกษานั้น วรศักดิ์ เพียรชอบ กล่าววว่าครูพลศึกษาเป็นครูคนหนึ่งของโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการที่จะให้การศึกษาแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถช่วยตนเองและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ควรจะมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ทั้งในค่านิยมวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครู และวิชาพลศึกษา
2. เป็นผู้ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง
3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง
4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกระตือรือร้น
5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีมีสุขภาพสมบูรณ์
6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรมมีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจนักกีฬา
7. เป็นผู้ที่มีรักใฝ่มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง²

¹ วนิต บิลมาศ, "คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของครูพลศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 255-268.

² วรศักดิ์ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 40-42.

ในปี พ.ศ. 2524 วรสถัญญ์ ปิงเมือง ได้ทำการสำรวจบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา วิชาเอกพลศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัย ค่ายแบบสำรวจบุคลิกภาพแคสลิฟอร์เนีย โดยกลุ่ม ตัวอย่างประชากร เป็นนิสิตวิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัยสังกัดทบวง มหาวิทยาลัยทุกแห่งทั่วประเทศ รวมกลุ่มตัวอย่างประชากร 313 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษามีคะแนนบุคลิกภาพด้านการเจริญวัยทางสังคมลำดับสูงสุด ในทางปฏิฐานแสดงว่าเป็นคนเอาจริงเอาจัง มีความซื่อสัตย์ มีความขยันหมั่นเพียรชอบอดทน มีความกรุณา มีความจริงใจและมีความมั่นคง มีความรับผิดชอบและชอบในสิ่งที่ถูกต้อง รู้จัก การหักห้ามใจตนเองและการปฏิบัติร่วมกันในทางปฏิเสฐแสดงว่าเป็นคนที่ระมัดระวังตัวในขณะที่ อยู่ในสังคม ยึดความเห็นของตนเป็นใหญ่ คังนั้นมุทะลุไม่ไว้วางใจใคร ไม่มีความจริงใจต่อ ผู้อื่น ชอบโอ้อวดและชอบแสดงตนมากเกินไป และมีคะแนนบุคลิกภาพด้านความยืดหยุ่นได้ลำดับ ต่ำสุดในทางปฏิฐานแสดงว่า เป็นคนที่มีความคิดลึกซึ้ง ชอบการผจญภัย มีความเชื่อมั่น มี อารมณ์ขัน ค้อร้อน เป็นคนชอบคิด ยึดมั่นในตัวเองเป็นหลัก ชอบความเพิลิคเพิลินในทางปฏิเสฐ แสดงว่ามีความสุขระมัดระวัง มีความกังวล ขยันหมั่นเพียร มีความยึดมั่นในแบบแผน และ ไม่มีความยืดหยุ่น มีความคิดที่ข้อยู่ในแบบแผน และชอบอวดความรู้ มีความคิดโน้มเอียงไปในทาง เติ้งการยึดมั่นในชนบชรรณนิยมประเพณีมากเกินไป

2. นิสิตนักศึกษาชายกับนิสิตนักศึกษาหญิงในแต่ละมหาวิทยาลัย มีคะแนนบุคลิกภาพ ด้านการมีอำนาจเหนือผู้อื่นและด้านการเข้าสังคมไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง มหาวิทยาลัยรามคำแหง นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี) มีคะแนนบุคลิกภาพด้านความมีลักษณะของหญิง แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี) มีคะแนนบุคลิกภาพด้านลักษณะที่พบในคนส่วนมาก แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. นิสิตนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย มีคะแนนบุคลิกภาพ 8 ลักษณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ บุคลิกภาพด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความเป็นอยู่ที่ ด้าน ความรับผิดชอบ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านความอดทน ด้านลักษณะที่พบในคนส่วนมาก ด้าน สัมฤทธิผล ในสถานการณ์ที่ต้องตามผู้อื่น ด้านสัมฤทธิผล ในสถานการณ์ที่ต้องพึ่งตนเองและด้าน ประสิทธิภาพทางสติปัญญา¹

บุค วอลเตอร์ และแวนเดอร์ซวาก (Bookwalter and Vanderzwaag) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมีอาชีพเป็นครูสอนวิชาพลศึกษานั้น จะต้องประกอบด้วยแรงจูงใจใน การสอนมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ใฝ่รับการศึกษและฝึกอบรมด้านพลศึกษาโดยเฉพาะมีความรู้ ทักษะความชำนาญเฉพาะอย่างมีความรู้ทางการศึกษามีการตัดสินใจด้วยตนเอง มีความสามารถ ในการใช้ภาษาและมีศีลธรรมอันดี²

บัล (Ball) ได้กล่าวเน้นว่าครูมีความสำคัญไม่น้อยเลยในการกำหนดรูปแบบแห่ง ความนึกคิดของนักเรียน ครูสามารถกระตุ้นหรือผลักดันนักเรียนได้ ครูแต่ละคนควรมีอิทธิพลต่อ นักเรียนในค่านศีลธรรมจรรรยาสูง โดยที่ครูจะต้องเป็นต้นแบบและตัวอย่างให้นักเรียน ครูจะหนีพ้น จากการมีอิทธิพลเหนือการพัฒนาของนักเรียนในค่านศีลธรรมจรรรยา ความรู้สึกนึกคิดได้โดยการ ปิดโรงเรียนเท่านั้นและเมื่อใดครูได้รับคำชมเชยเมื่อนั้นครูก็มีอิทธิพลในทางที่ดี³

¹ วรสมบูรณ์ ปิงเมือง, "บุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย วิชาด้วยแบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย," (วิทยานิพนธ์ปริณามทศ บัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

² Karl W. Bookwalter and H.J. Vanderzwaag, Foundations and Principles of Physical Education, (Philadelphia : W.E. Saunders Company, 1969), p.11

³ Norman J. Ball, "Direct Moral Education," in Moral Education (London : Routledge & Kegan Paul, 1969), p.56.

สมิธ (Smith) ผู้ประสานงานโครงการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษของอีสต์ เวสต์ เซนเตอร์ ตั้งแต่ ค.ศ. 1970 จนถึงปัจจุบันมีความเห็นว่าในอาชีพต่าง ๆ ทั้งหลายนั้นถือได้ว่า ครูเป็นผู้ที่คนให้เกียรติยศที่สุด เพราะครูกับนักเรียนต่างก็เป็นบุคคลเช่นเดียวกัน มีชีวิต มีเลือดเนื้อ มีความรู้สึกนึกคิด มีความต้องการที่คล้ายคลึงกันในส่วนสำคัญของชีวิต ฉะนั้นครู จึงเป็นผู้ที่จะเข้าใจ และสามารถเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของนักเรียนได้¹

ในปี ค.ศ. 1972 โอเดน (Oden) ได้ศึกษาค้นคว้าบุคลิกลักษณะของครูที่ได้รับ การประเมินว่าเป็นผู้มีประสิทธิภาพในการสอนจากนักเรียน ครูและครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำจังหวัด โดยให้นักเรียนและครูในโรงเรียนเลือกครูที่ตนเห็นว่ามีประสิทธิภาพในการสอน มากที่สุดจำนวน 5 คน จากครูทั้งโรงเรียน และครูใหญ่ก็เลือกครูที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็น ของตนจำนวน 5 คนเช่นกัน ครูที่ได้รับการเลือกนี้จัดทำแบบสอบถามบุคลิกภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นคนขยัน สุขุมเยือกเย็น มีความสามารถในการตอบสนองดี กระจ่างรอบร้น ทำงานรวดเร็ว และรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นครูไว้ได้²

¹Larry E. Smith, "An Individualized Seminar in American Culture and English as a Second Language," Working Paper 37 (Honolulu : E.W.C., 1970), pp. 2-3.

²Chester Wayne Oden, "Personality Profiles of Successful Inner-City Teachers and the Appropriateness of the Response of Pre-Service Teacher of Similar and Differing Profiles to Simulated Inner-City Classroom Situations," Dissertation Abstracts International 33(July 1972) : 194 A.

เฮเกน (Hagen) ได้สรุปลักษณะของครูที่ตามความตึกเห็นของเด็กไว้ดังนี้ ต้องเป็น
 ผู้ที่มีสุขภาพดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเป็นมิตรชอบช่วยเหลือ รอบรู้และเป็นคนธรรมดา ๆ เหมือนนักเรียน¹

ในปี ค.ศ. 1973 ไนการ์ด (Nygard) ได้ทำการศึกษาลของการได้รับรู้ใน
 ด้านเกี่ยวกับบทบาทของสตรี ความสนใจในวิชาชีพ และความสนใจในงานบ้านของนักศึกษาพยาบาล
 โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย กับมาตรวัด ไอ-อี (Internal-External Scale :
 I-E Scale) และแบบสำรวจความสนใจในวิชาชีพ เอส วี ไอ บี (SVIB) โดยแบ่ง
 กลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มควบคุมคือ ผู้ที่ได้รับความรู้ในเรื่องของแต่ละเพศ
2. กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการบรรยายเกี่ยวกับจิตวิทยาของบทบาทของสตรี
3. กลุ่มที่ไม่มีลักษณะของผู้นำแต่ได้อ่านตำราจิตวิทยาบทบาทของสตรี
4. กลุ่มที่ไม่มีลักษณะของผู้นำแต่ไม่ได้อ่านตำราจิตวิทยาบทบาทของสตรีปรากฏว่า

ไม่พบความแตกต่างระหว่างทั้ง 4 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแสดงความชื่นชม
 ยินดีในลักษณะของวีรบุรุษทางทหารมากกว่าลักษณะของวีรสตรี²

ในปี ค.ศ. 1975 กิลเบิร์ต (Gilbert) ได้ทำการวิจัยโดยใช้แบบสำรวจ
 บุคลิกภาพแคลิฟอร์เนียร่วมกับแบบสำรวจทัศนภาพของการเป็นผู้นำคือ Managerial Key
 for the CPI โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพยาบาล
 จิตเวช จำนวน 40 คน สาขาอายุรศาสตร์-ศัลยศาสตร์ จำนวน 32 คน ในเมืองชิคาโก

¹ Owen A-Hagen, Changing World Changing Teachers (California :
 Goodyear Publishing Co., 1973), p.30.

² Mellissa Wilcox Farly Nygard, "Effect of Consciousness Raising
 Groups Versus Lectures About Woman on the Personalities and Careers Interests
 and Home Making Interest of Female Students in Nursing," Dissertation
Abstracts International 34(November, 1973) : 3151-A.

ปรากฏผลดังนี้คือ ลักษณะของการเป็นผู้นำของพยาบาลทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มจิตเวชในค่านความมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Do) ความสามารถในการที่จะบรรลุสถานภาพ (Cs) การเข้าสังคม (Sy) การวางตัวในสังคม (Sp) การยอมรับตนเอง (Sa) และการรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความเป็นอยู่ดี (Nb) สูงกว่าพยาบาลอายุรศาสตร์-ศัลยศาสตร์ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 2 กลุ่มมาทำเป็นเส้นภาพ (Profile) พบว่าได้ค่าสูงกว่าเกณฑ์ปกติ แสดงว่าพยาบาลทั้ง 2 กลุ่มเป็นผู้ที่มีการปรับตัวทางค่านสังคม และทางค่านสติปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

จากวรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะพบว่าในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของครูพลศึกษาโดยตรงนั้นยังไม่มีใครได้ทำการวิจัยได้เลย นอกจากเป็นข้อคิดเห็นหรือคำกล่าวโดยทั่วไป แต่พอจะสรุปได้ว่าผู้ที่จะเป็นครูที่ดีนั้น นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการสอนแล้ว ยังต้องมีบุคลิกภาพอันเหมาะสมที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพได้อย่างแท้จริง

¹Marie A. Gilbert, "Personality Profiles and Leadership Potential of Medical-Surgical and Psychiatric Nursing Graduate Student," Nursing Research 24(2 March-April, 1975), pp. 125-130.